

KAREL ČTVRTÝ
 BLANKA Z VALOIS
 ANNA FALCKÁ
 ANNA SVÍDNICKÁ
 ALŽBĚTA POMOŘANSKÁ

- 119/ *Ticho. Karel Čtvrtý se u stolku přebírá v pergamenech, sem tam něco brkem napíše, škrtá, podepisuje. Královna Alžběta Pomořanská vyhlíží oknem*
- ALŽBĚTA Sněží...
- KAREL ČTVRTÝ Ano...
- ALŽBĚTA Co dělá Vaše Veličenstvo, že je tak soustředěno? Tak mimo svět?
- KAREL ČTVRTÝ Moje Veličenstvo vládne.
- ALŽBĚTA Och, zas a zas.
- KAREL ČTVRTÝ Pořád.
- ALŽBĚTA Sněží, venku sněží.
- KAREL ČTVRTÝ Ano?
- ALŽBĚTA Brzo budeme zapadlí.
- KAREL ČTVRTÝ *[bezmyšlenkovitě]* Ano.
- [Dlouhé ticho. Konečně Alžběta předstoupí před Karla. Obřadně, s úklonou]*
- ALŽBĚTA Upřímné blahopřání!
- KAREL ČTVRTÝ Ano. *[Po chvíli]* Co? Proč?
- ALŽBĚTA Upřímné blahopřání k desátému výročí našeho manželského svazku.
- KAREL ČTVRTÝ Ne?... Žertuješ!
- ALŽBĚTA Nežertuji.
- KAREL ČTVRTÝ A — jak to víš?
- ALŽBĚTA Připomenulo se mi to.
- KAREL ČTVRTÝ Rádcové?
- ALŽBĚTA Rádcové.
- KAREL ČTVRTÝ Ti lotíř! A mně nic! Je to vůbec možné? Ale prosím tě, tolik už?
- ALŽBĚTA Nechť si to Veličenstvo ráčí spočítat na dětech, které jsem mu dala.
- KAREL ČTVRTÝ Aha. Ale to musíme přece oslavit. Jen co... *[Zrozpačiti]*
- ALŽBĚTA Jen co dovládnou.
- KAREL ČTVRTÝ *[se rázně vytrhuje]* Někdo nám musí přinést víno.
- ALŽBĚTA Je za oknem.
- KAREL ČTVRTÝ Bílé, doufám.
- ALŽBĚTA Ano, mládneme. Jak praví rčení Jeho Veličenstva.
- KAREL ČTVRTÝ Jestlipak si vzpomínáš na tu svatbu?
- ALŽBĚTA *[s lehkou ironií]* Byla to má jediná.

- KAREL ČTVRTÝ Koukli jsme na sebe, sebrali jsme se a vzali do zaječích.
ALŽBĚTA Vidím dodnes ty chodby krakovského hradu.
KAREL ČTVRTÝ Zahaněl jsem cestou stráž a služebnictvo.
ALŽBĚTA Šel z tebe strach.
KAREL ČTVRTÝ Ano, ano, samé chodby, nemohli jsme trefit do královské ložnice, kterou nám přidělili.
ALŽBĚTA Ale přece jen jsme trefili. Čekal nás první rozhovor.
[*Sitřih*]
- KAREL ČTVRTÝ [*udýchaně klesne do křesla*] Uf, ty svatby jsou pořád namáhavější.
ALŽBĚTA Podařilo se. Utekli jsme, Veličenstvo.
KAREL ČTVRTÝ Jako už jednou, kdysi. Neříkej mi Veličenstvo. Když nevládnou, nemám to rád.
ALŽBĚTA Prosim, pane.
KAREL ČTVRTÝ Neříkej mi pane, když nevládnou. Říkej mi Karle.
ALŽBĚTA Ano.
KAREL ČTVRTÝ Karle.
ALŽBĚTA Karle.
KAREL ČTVRTÝ Svatby jsou úmorné... Víno tu není?
ALŽBĚTA Nepilo Veličenstvo už sdostatek?
KAREL ČTVRTÝ Ona mi odporuje! Ukaž se. [*Odstoupí*] Velkolepé!
ALŽBĚTA Víno je za oknem. [*Přinese a naleje*]
KAREL ČTVRTÝ Jak to, že se tu vyznáš?
ALŽBĚTA Rádcové...
KAREL ČTVRTÝ Panebože, co ti všechno nenaplánují... Nejsou tu někde? [*Prohlíží si pokoj, dívá se pod postel atd.*] Ó — je rozestláno.
ALŽBĚTA A nikde nikdo.
KAREL ČTVRTÝ Pil jsem červené. Proč najednou bílé?
ALŽBĚTA Po červeném je ospalost...
KAREL ČTVRTÝ [*náhle vybuchne*] Jak — jak to víš?
ALŽBĚTA Tatínek — a strýc — taky pili.
KAREL ČTVRTÝ Ne? Tam nahoře v Pomořanech? Co tam mohli pít?
ALŽBĚTA Všecko.

- KAREL ČTVRTÝ [*se napije*] Povážlivé, nevěděl jsem. [*Přejde k oknu*] Venku sněží. Jaká je roční doba?
ALŽBĚTA Jaro.
KAREL ČTVRTÝ Podivné. [*Brouká si*]
Nad červené víno není —
až na oudů zdřevěnění.
Ale bílé, bílé zato,
jako bys pil samé zlato.
ALŽBĚTA Veličenstvo — Karel — básní?
KAREL ČTVRTÝ Básnili jiní. Veličenstvo memoruje. Veličenstvo má ještě pamět. Veličenstvo není dosud stařec. Paní to záhy pozná.
ALŽBĚTA Ano?
KAREL ČTVRTÝ Pochybuješ?
ALŽBĚTA Nikdy. Tvrdí-li něco král a císař...
KAREL ČTVRTÝ Odložili jsme. V předkomnatách. Karel!
ALŽBĚTA [*procházějíc se místností*] Co je tohle? Co to jsou za dámy? [*Ukazuje na tři ženské portréty*]
KAREL ČTVRTÝ [*věcně*] Pozornost hostitelů. Moje tři předchozí ženy. Tady je Blanka, ta byla první, tady Anna Falcká, ta třetí je Anna Svidnická.
ALŽBĚTA Ta první se mi líbí. Ta druhá je nějak — studená, má divný pohled. Nevím, nevím... Ta třetí ujde, ostatně to byla přízeň, pokud vím. [*Ukazuje*] A tady je prázdné místo pro mne?
KAREL ČTVRTÝ [*káravě*] Alžběto!
ALŽBĚTA Vešlo by se jich sem ještě dobrých sedm.
KAREL ČTVRTÝ Děkuju. Ne.
ALŽBĚTA S tou první pán a choť a Karel rovněž utekl ze svatby?
KAREL ČTVRTÝ Ne. S tou druhou. Páni tehda hodovali ještě pět dní.
ALŽBĚTA Sněží.
KAREL ČTVRTÝ Jaro — a sněží. Svět je stále podivnější.
ALŽBĚTA Nepozorují.
KAREL ČTVRTÝ [*Chvilé skoro trapná. Král náhle neví, jak do toho. Na kuráž se napije*]
KAREL ČTVRTÝ [*přistupuje k Alžbětě*] Jsi prý neobyčejně silná. Vyprávěli mi. [*Sahá na ni*]

ALŽBĚTA *[se odtáhne]* Pán už si mě koupil. Nemusí dodatečně zjišťovat, zdali zboží nebylo přechváleno.

KAREL ČTVRTÝ *[překvapeně]* Rezolutní! Můj kompliment. Ale — *[Hraje]* Máme odestláno. *[Střih]*

KAREL ČTVRTÝ Bylo to tak?

ALŽBĚTA Přesně. Veličenstvo má ještě paměť. Veličenstvo není dosud stařec!

KAREL ČTVRTÝ Zapomnělas dodat: Paní to záhy pozná. Nebo jsi to neřekla záměrně?

ALŽBĚTA *[neodpovídá a nalévá i sobě]* Slavnostní přípitek!

[Stane se]

KAREL ČTVRTÝ Sněží a dna najednou už netrápí.

ALŽBĚTA Ó gicht. To jste mi zapřel. A teď to víno... Mám odnést, Veličenstvo?

KAREL ČTVRTÝ Ne.

ALŽBĚTA Tak nevím: poslechnout — neposlechnout? Co dělaly v takových případech moje předchůdkyně? Dejme tomu Anna.

KAREL ČTVRTÝ Jsi příliš zvědavá. Která?

ALŽBĚTA Ta, která nám dala následníka. Václava.

KAREL ČTVRTÝ Ach, Anna předchozí neboli Svídnická.

ALŽBĚTA Dala nám — před následníkem — ještě Svídnici, zavšivené městečko mezi močály...

KAREL ČTVRTÝ Ale spjaté s velikánským kusem země, která nás na severu navěky zaštítí...

ALŽBĚTA Navěky? Nestudovala jsem tučet věd jako ty, můj pane...

KAREL ČTVRTÝ Když už, tak: Pane můj, Karle...

ALŽBĚTA Tedy Karle.

KAREL ČTVRTÝ *[hraje]* Ó — těším se přízni. Tento večer.

ALŽBĚTA Nestudovala jsem tučet věd, ale navěky — to prostě není. To je nesmysl.

KAREL ČTVRTÝ Má kacířko! Má rouhačko!

ALŽBĚTA Poslužte si!

KAREL ČTVRTÝ Rouhejte se dál. Mám to rád.

ALŽBĚTA Soukromě. A i to jen někdy. Ale když přišel ten z Itálie...

KAREL ČTVRTÝ Cola di Rienzo... Já vím. Ale ze soukromé sympatie...

ALŽBĚTA ...nehrozím státní záležitosti.

KAREL ČTVRTÝ Jak ty už znáš moje rčení!

ALŽBĚTA Stačí nakousnout...

KAREL ČTVRTÝ K nakousnutí jsi dneska ty.

ALŽBĚTA Ó — probuzení vesny! Zvoňte, zvony. Trubte, pozouny. Zněte, kotle...

KAREL ČTVRTÝ To dělá to sněžení. Veliká duchna. Široširá postel...

ALŽBĚTA A král si přeče jen vzpomněl...

KAREL ČTVRTÝ Alžběto, pojď ke mně.

ALŽBĚTA Dna pominula. Je stejně daleko od vás ke mně.

KAREL ČTVRTÝ Od vás?

ALŽBĚTA Rituál skončil? Nebo se mám ještě zdráhat?

KAREL ČTVRTÝ Jak libo. Můžeš se ptát. Na předešlé ženy. Já vím, že ti to leží v hlavě napořád.

ALŽBĚTA Já to nevím. A co tedy věrnost?

KAREL ČTVRTÝ Myslíš — jako — nevěry?

ALŽBĚTA Tak.

KAREL ČTVRTÝ Byly — ale vlastně, v podstatě, jen za Blanky. Dávno za mlada. Nezapomeň.

Jí bylo sedm, když jsme se brali.

ALŽBĚTA Tobě ostatně také.

KAREL ČTVRTÝ Pravda. Na to bych byl zapomněl.

ALŽBĚTA A Blanka tedy?

KAREL ČTVRTÝ Měla na to čich.

ALŽBĚTA Jak?

KAREL ČTVRTÝ Tak.

[Střih]

KAREL ČTVRTÝ *[hraje příjezd z dalekých zemí]* Vítám tě, rozmilá choti!

BLANKA Vítám tě, králi-choti, choti-králi. *[Objímání. Blanka krčt nos]* Jsi cítit!

KAREL ČTVRTÝ Cítit?

BLANKA Cítit.

KAREL ČTVRTÝ Čím já mohu být cítit? Koňmi, prachem, potem, krví — krví nepřátel nebo svou vlastní, kadidlem...

BLANKA Nehoří...

KAREL ČTVRTÝ Vínem...

- BLANKA Otepluje se...
- KAREL ČTVRTÝ Byly jistěže slavnosti, ba i pitky...
- BLANKA Přihovívá... Byly i ženy... Hoří. *[Věcně]* Neodložíte si, králi? Neumyjete se? *[Stříh]*
- KAREL ČTVRTÝ Poznala to, potvůrka, vždycky to poznala. Čich prostě, nadměrně vyvinutý smysl čichový.
- ALŽBĚTA Bývala navoněná?
- KAREL ČTVRTÝ Vlastně — ani ne. Voněla *[Zasní se]* — — — voněla svou vlastní kůží. *[Obejme Alžbětu]*
- ALŽBĚTA *[spontánně]* Jsi cítit vůni její kůže!
- KAREL ČTVRTÝ *[ji pustí, zasněně]* Ano, ano. To je věrný citát z předpředminulého života, jistěže.
- ALŽBĚTA *[jde za svým cílem]* Co by tedy byla udělala Blanka v takový večer, jako je dnešní? V takové situaci?
- KAREL ČTVRTÝ *[rozpačitě]* Nevzpomínám si, že by kdy tak sněžilo...
- ALŽBĚTA Nebyla trochu hubatá?
- KAREL ČTVRTÝ Snad. Ale rozkošně. *[Stříh]*
- BLANKA *[je vidět jen ji, Karel ji v pološeru obkružuje]* Veličenstvo, nerač být dotěrné! Nepils moc vína?
- KAREL ČTVRTÝ Vtělená rozumnosti!
- BLANKA Blázne!
- KAREL ČTVRTÝ Blázínku, blázíněčku. Čeština má celou stupnici důvěrného zdrobňování.
- BLANKA Venku je nečas.
- KAREL ČTVRTÝ Nenapiješ se?
- BLANKA Budeš se divit: napiju.
- KAREL ČTVRTÝ Slibné, veleslibné. I když ovšem vím, že tak činiš jen proto, aby mně ubylo doušků...
- BLANKA Teď se mám podle všech předpisů smát. Perlivě? Koketně? Jeptiškovsky?
- KAREL ČTVRTÝ Jak?

- BLANKA Jeptiškovsky. To je takhle! *[Předvede]*
- KAREL ČTVRTÝ Dal bych přednost smíchu koketnímu. To je jak?
- BLANKA Tak. *[Předvede]*
- KAREL ČTVRTÝ Jiný rejstřík v zásobě není?
- BLANKA Jako holky z putyk, myslíš? Neumím. Nenadaná.
- KAREL ČTVRTÝ Naštěstí.
- BLANKA Vznešené gesto! Ale ten smích bys třeba mohl předvést ty. Jakkpak to bylo za italského tažení, zatímco já...
- KAREL ČTVRTÝ Pomlčme, pomlčme. *[Stříh]*
- ALŽBĚTA Trochu zdoluhavá milostná předehra, ne?
- KAREL ČTVRTÝ Blanka nebyla hr.
- ALŽBĚTA Nebo je vzpomínka rozvláčná prostě proto, že je libá.
- KAREL ČTVRTÝ Jsi důvtipná.
- ALŽBĚTA A laskavá. Sněžení vše změkčuje. *[Pauza, náhle]* Blanku bych snesla. Na tu nežárlím. Bych nežárlila. Horší je to s těmi Annami.
- KAREL ČTVRTÝ *[udíveně]* Žárlení?...
- ALŽBĚTA *[s vehemencí]* Nikdy jsi nežárlil! Nikdy! Ani když jsem koketovala — s tím... Jak jen se jmenoval?...
- KAREL ČTVRTÝ Jiří z Chudenic a ještě odkudsi. Malý český pán.
- ALŽBĚTA Ano.
- KAREL ČTVRTÝ Byl jsem příliš zaneprázdněn státními záležitostmi. Ty jsi často žárlila?
- ALŽBĚTA Ano. Na státní záležitosti.
- KAREL ČTVRTÝ Ty jsou bezpohlavní.
- ALŽBĚTA A na ostatky svatých.
- KAREL ČTVRTÝ Pozor!
- ALŽBĚTA Ach ti vaši prodavači ostatků! Třísky z Kristova — prý — kříže! Rámě — prý — svatého Víta! Ti chytráci vykopou nějakého lapku zpod dubu a přinesou vám jeho holenní kost v pozlaceném pouzdře coby holeň svatého Bartoloměje a vy jste hned v sedmém nebi a vypukne velká sláva, mocné průvody, lid kle-
sá do prachu na kolena, kadílo stoupá, pozouny znějí...

- KAREL ČTVRTÝ Tak dost. Na to jsem citlivý. Vejdu do dějin jako slavný sběratel ostatků. S tím už se smířte.
- ALŽBĚTA Kostí pochybného původu zastání založení univerzity?
- KAREL ČTVRTÝ Cítím z těch posvátných památek van zásvětí!
- ALŽBĚTA Van zásvětí!! Dala bych přednost letnímu vánku i zimní vichřici před takovým...
- KAREL ČTVRTÝ Ne, tohleto si žádá z mých předešlých tří žen nedovolila! Tohle ne!
- ALŽBĚTA Neměly na to dost času. Rozhlédly se, otrkaly, rodily a...
- KAREL ČTVRTÝ Blanka na to čas měla.
- ALŽBĚTA Je to zkrátka vaše podivnůstka. Slabá stránka velkého panovníka.
- KAREL ČTVRTÝ Silná stránka! Vášeň!
- ALŽBĚTA Pane můj, není vaší jedinou vášní už jen to, že máte moc?
- KAREL ČTVRTÝ *[roztržně]* Moc?... Ano, možná... *[Svítko mu]* Ovšem... Nejsi chytrá...
Ó...
- ALŽBĚTA Jsi moudrá. Děkuji ti. *[Políbí jí ruku]* Doufám, že pravdu nemáš...
- KAREL ČTVRTÝ *[stane před portrétem Anny Falcké]* A co tahle? To bylo idylické manželství, praví se v kronikách...
- ALŽBĚTA Až ovšem na ty rozpory, které trvaly po celé čtyři roky našeho bohublého soužití s Annou Falckou, mou druhou chotí...
- KAREL ČTVRTÝ Rozpory...?
- ALŽBĚTA Vážné.
- KAREL ČTVRTÝ *[Střih]*
- ANNA FALCKÁ *[zkouší před zrcadlem čepce]* Sluší mi?
- KAREL ČTVRTÝ *[aniž se ohlédne]* Okouzlující. *[Po chvíli]* Co?
- ANNA FALCKÁ Čepce.
- KAREL ČTVRTÝ Aha. *[Po chvíli]* Cože?
- ANNA FALCKÁ Čepce.
- KAREL ČTVRTÝ *[se odtrhne od lejster, otočí se, vstane, obchází Annu, obhlíží ji]* Nemožné. Prostě nemožné. Protestují! Nesluší. Vší vahou svého majestátu pravím: Ne! Čepce se té váze vymykají.
- ANNA FALCKÁ Kážu vám už rok, že vám sluší čepce špičaté, nikoli takové... bachratky.
- KAREL ČTVRTÝ Celá Falc je nosí. Ještě teď. Po mně!
- ANNA FALCKÁ

- KAREL ČTVRTÝ Nejste ve Falcí, ale v Čechách. Ražte tu jinou módu. Špičatou. Ostatně se i lépe hodí k vašemu antickému nosu.
- ANNA FALCKÁ Veličenstvo, rozumíte — jak se mi neustále a všude říká — vládnutí, vědám, jazykům, bohosloví — ale ne čepcům.
- KAREL ČTVRTÝ Mám vkus.
- ANNA FALCKÁ Mám taky vkus!
- KAREL ČTVRTÝ Kdo nás rozsoudí? Dějiny?
[Střih]
- ALŽBĚTA Já. Měl jste lepší vkus.
- KAREL ČTVRTÝ Nelichotíš?... Ne, ty ne. Já vím. Čím jsem starší, tím méně jistot ve mně trvá, tím víc pochybností mě pronásleduje. Bývaly věci nedotknutelné. Býval bych se bál pochybovat o — — —
- ALŽBĚTA O čepcích?
- KAREL ČTVRTÝ O svaté Trojici. O dědičném hříchu.
- ALŽBĚTA A dnes?
- KAREL ČTVRTÝ Dnes vím mnohem méně, než jsem věděl před lety. Než jsem si namlouval vědět před lety. Ženil jsem se, stával jsem se vdovcem a opět jsem se ženil, sezdaval jsem jiné, děti ještě — — — všechno jen proto, abych zemi uchránil, ale teď opravdu nevím, jestli to bylo dobré.
- ALŽBĚTA Došlo za ta léta, co třímáš žezlo, k nepřátelskému vpádu do Čech?
- KAREL ČTVRTÝ To ne.
- ALŽBĚTA Tak vidíš. Naučil ses mluvit s českými pány?
- KAREL ČTVRTÝ To ano. S pány plnými svévůle, kapricí — — —
- ALŽBĚTA I zlovůle.
- KAREL ČTVRTÝ Máš pravdu. Máš stále častěji pravdu.
- ALŽBĚTA *[s laskavě ironickým úsměvem]* Vedle vás nelze jinak, Veličenstvo...
- KAREL ČTVRTÝ Lichometnice! Pichlavá lichometnice!
- ALŽBĚTA Blanka byla sladká lichometnice?
- KAREL ČTVRTÝ Sladká. *[Přemýšlí]* Ale včas ukápla pelyňku.
- ALŽBĚTA Dávám přednost zeměžluči. Útroba Tvého Veličenstva zabírá na žluč této země.
- KAREL ČTVRTÝ *[jako by odřikával text listiny]* ...země této, pánů těchto.

ALŽBĚTA

KAREL ČTVRTÝ

ALŽBĚTA

KAREL ČTVRTÝ

[Střih]

KAREL ČTVRTÝ

Abychom nezapomněli [ukáže na portrét] na Annu Falckou.

Já vím, já vím. Mocí mermo se chceš dostat k tajuplné události.

Jistě. S legendami se ale nespokojím. Těch mám ažaž.

Zvědává. Tak to bylo takto.

[na lůžku, těžce nemocen] Jak to začalo, ani pořádně nevím. Šel jsem po jakési hostině chodbou, chodba se začala kymáčet a jakoby prolamovat, odkudsi se ozval výkřik mé ženy Anny a dost. Probral jsem se na lůžku [vše se předvádí], mé útroby svírala ukrutná bolest, hlavu jako by mi obrovské kleště rvaly na kusy, lapal jsem — zbrocen potem — po dechu, kdesi daleko v mém mučeném těle slabounce tlouklo srdce. Lékaři s protáhlými kormutlivými tvářemi přicházeli a odcházeli, střídali se, až jsem je přestal vnímat. Anna [vše se předvádí] seděla neustále u mého lože a plakala. Nepřikládala náčinky, neměnila obklady, nepronášela chlácholivá slova, nepředstírala křečovitě veselí — jako můj šašek — prostě seděla a civěla do prázdna a jedním proudem jí tekly slzy. Její tvář vyzařovala takovou zoufalou bezútěšnost, že jsem ji z posledních sil od lůžka zahnal. Bránila se, ale nakonec šla. Nastal mi čas, o němž nevím zhola nic. Až mnohem později mi moji kronikáři naznačili, že v tu dobu už jsem byl jakoby mrtev. Národ už prý mě oplakával — prý, ale věřte kronikářům! — sousedé se už jistě přeli o mou korunu a kulí plotky, jak jeden druhému by urval co nejvíc mých zemí. Z celého tohoto času, stráveného před prahem podsvětí, ve mně trvale uvízl jen jeden sen. Stál jsem na holém kopci ve veliké vichřici, která neustále přímo proti mně hnala obrovitá mlýnská kola. A já jsem musil neustále do úplného vyčerpání uhýbat těmto kolům, aby mě nerozdrtila. Nic méně a nic víc — ale bylo to strašné a nebralo to konce. Konečně jsem se přece jen probral a rádcové mi řekli, že jsem byl otráven. Dva služebníci prý — na mučidlech jistěže — doznali své mrzké záměry, neuvedli areif pohnutky tohoto skutku. Rádcové naznačovali, že traviči pracovali patrně v cizích službách. Čích? — to neřikali. Spiš jsem v tom tušil pikle domácích pánů. I když mého ducha obestíraly časté mrákoty, stačil jsem zabránit jejich oběšení. Cítil jsem, že tu cosi neklape, ale rozum nebyl s to jít věci na kořen, na dno. Až umřu

nebo až se uzdravím, času dost, řekl jsem. Ale v uzdravení jsem tehdy příliš nevěřil. Stále častěji jsem si v ty dny žádal přítomnosti své choti Anny — ale ona nepřicházela. Jednou mi vzkázali, že je na Hrádku, podruhé, že je na loži — ale nic prý to není, jen takové znásobené ženské strasti. Jindy mi opět namlouvali, že nesmím být nikým, ani vlastní chotí rušen, nebo moje žádosti, aby přišla Anna, všelijak umně i neumně zamlouvali. Začalo mi to být podezřelé a vyčítal jsem si, že jsem ji na počátku své choroby vykázal od lůžka snad nějak neurvale a že jsem ji tím urazil. Všechny ty úvahy se však rozplynuly v den, kdy knězi, jenž mě omýval, v podroušení asi uklouzly náznaky, že otravu mi způsobila moje choť a že oba udánliví viníci vlastně jen snímají její hříchy. Pojala mě propastná sklíčenost. I jal jsem se na lůžku sepisovat vylíčení té události i jakousi svou poslední vůli. [Píše a říká si při tom] Já, Karel Čtvrtý, král... a tak dál a tak dále.... ochořel jsem v zimních měsících Léta Páně třináctistém padesátém a třináctistém padesátém prvním nemoci neznámého původu. V pátém roce svého panování, stěží hýbaje údy, co chvíli napadán neodbytnými bolestmi v útrobě, leč s hlavou nezkalenou... Překročiv Kristova léta, na vrcholu svých mužných sil... hledím nazpět s hořkostí a žalem, že vykonal jsem jen nepatrný zlomek toho, co jsem vykonat hodlal a k čemu jsem se cítil povolán i zavázán... Od svého vstupu na českou půdu a s přibýváním let stále usilovněji jsem se snažil vyrovnat se s českými pány. Zvykli si za otcovy dlouhé nepřítomnosti vidět hlavní své poslání v hromadění peněz a statků, v olupování obecného lidu. Země byla těmto pánům jen nedoubernou kořistí — a krvácela. Rvali se mezi sebou o kus lesa, o rybník. Mysl se jim zakalila hamižností, chtíčem po zlatě a trošce moci...

[Střih]

ALŽBĚTA

Okřál jste jaksi, hned jste okřál. Čestí páni odjakživa zrychlovali váš krevní oběh.

KAREL ČTVRTÝ

Tak.

[Střih]

KAREL ČTVRTÝ

[píše a diktuje si dál] Podle nejedné zvěsti mých důvěrníků, podložené nejedním svědectvím, otráвила mne sama královna Anna. Kdo ji navedl, netroufám si domyslit. Jistě však je, že drahý čas už se bojí přistoupit k mému lůžku...

ANNA FALCKÁ
KAREL ČTVRTÝ
ANNA FALCKÁ
KAREL ČTVRTÝ
ANNA FALCKÁ

[vpadne, klesne na kolena, plačky] Ó králi, můj choti!
Konečně tě vidím. Jsi přepadlá...
Králi, manželé! Všim jsem vinna já! Vašimi útrapami, vaší chorobou!
Doufal jsem v skrytu duše, že tomu tak přeče jen není...
Dopřejte mi sluchu. Vše, vše vypovím. Už od našeho sňatku mě týrají obavy,
že jsem neschopná vyvolat vaši lásku, tak jak bych si přála. Tak aby odpovída-
la mé lásce k vám. Zdálo se mi, že vzpomínka na první vaši choť vás neopouš-
tí a že jste si vzal skrze mne Falc, nikoli mne. Že mě jen trpíte. Radila jsem se
s bábami kořenářkami, jak tomu odpomoci — všechny mi nabízely lektvary,
nápoje i krmě lásky a ve všech byl laskavec. Namíchala jsem vám tedy sama
takovouto „laskavou krmí“, ale s tak silnou dávkou laskavce, že — jak dnes
vím — nepůsobil již jako lék, nýbrž jako jed. A tím jsem vás málem usmrtila.
Víte nyní vše — a místo lásky pocítujete jistě ke mně nenávisť.
Mýlíš se, Anno. A vše je má vina. Vskutku jsem tě pro své nesčetné panovnické
povinnosti zanedbával, nyní to vidím. Metla a hydra a příšera je panování.
Vše se změní.

KAREL ČTVRTÝ

ANNA FALCKÁ
KAREL ČTVRTÝ
ANNA FALCKÁ
KAREL ČTVRTÝ
ANNA FALCKÁ
KAREL ČTVRTÝ
[Střih]

KAREL ČTVRTÝ
[Střih]

ALŽBĚTA
KAREL ČTVRTÝ
ALŽBĚTA
KAREL ČTVRTÝ
ALŽBĚTA
KAREL ČTVRTÝ

[rozhodně] Ne. S Annou Falckou bych se nesnesla.
Ale co kdyby. Připusťme, že byste tu seděly pospolu.
Těžko.
Představte si to, Alžběto.
Tak budiž. Představuji si to.
Sedíte tu tedy za stolem s Annou Falckou. Co byste si říkaly?

ALŽBĚTA
KAREL ČTVRTÝ
[Střih]

ANNA FALCKÁ
ALŽBĚTA
ANNA FALCKÁ
ALŽBĚTA

ANNA FALCKÁ
ALŽBĚTA
ANNA FALCKÁ

KAREL ČTVRTÝ
ALŽBĚTA
[Střih]

KAREL ČTVRTÝ

ALŽBĚTA
KAREL ČTVRTÝ
ALŽBĚTA
KAREL ČTVRTÝ
ALŽBĚTA
KAREL ČTVRTÝ
ALŽBĚTA

ALŽBĚTA

KAREL ČTVRTÝ

Já bych určitě nezačala.

A ona?

Paní, mohu vám pomoci s účesem?
[s přemáháním] Prosím... *[Dlouhá pauza]* Au... co mě kudlíte?
Nekudlím. Nemohu za to, že račte mít vlasy čímsi splepené.
Trochu smůly! Nejsem slečna, která zná les jen z okna hradu. A z koně jen za-
dek — z perspektivy kočáru!... Jak mě to česete?
Podle nové pařížské módy.
Pražská by mi stačila.
Nestačila by pomořanská, královno Alžběto Pomofanská? Pomofany — kde to
vůbec je? Co to jsou za končiny? Jaký pronárod tam žije, jakou hatmatilkou se
tam mluví?
Anno, nepřehánějte svůj temperament.
Jen ať se vydovádí. Její temperament stejně nevejde do dějin.

Ne, to jsme chytli za nepravý konec. Podobné pokusy se asi nevyplácejí. Anna
nebyla zlá. Naopak. Jiná než vy ovšem byla. Ale — co já vím, to je dávno. Stej-
ně jsem měl štěstí. Žádná z mých čtyř žen nebyla hloupá. A sličné byly všechny.
[přejde k portrétům a ukáže na třetí ženu] Ta druhá Anna...
Anna Svidnická. To bylo vlastně dítě. Byla předurčena pro mého syna...
...který umřel...
Měl jsem být tchánem, stal jsem se manželem.
[s obvyklou ironií] Státnická nutnost.
Hovoříš mými slovy... Pořád ještě sněží?
Přestává.
Škoda. Já věděl, proč jsem odolal pokušení žít na jihu. Sníh, sníh, takový by
tam nikdy nepadal — — — Však je ho plno i v jazyce. Ze sněhu cihly pálit.
Sníh v peci sušit — — — Slyšelas to někdy?
Loňského sněhu vzpomínati: tedy — Anna Svidnická. Jí bylo třináct, tobě *[po-
čítá]* pomalu čtyřicet!
Však se mi taky třepala kolena.

- ALŽBĚTA Víc než jí ne!
 KAREL ČTVRTÝ Kdožví. Měla zvláštní způsob rozprávění.
 [Střih]
 ANNA SVÍDNICKÁ Pojede se na lov, pane králi?
 KAREL ČTVRTÝ Mám mnoho práce, milé dítě! Správa říše je přetěžká břímě!
 ANNA SVÍDNICKÁ Musí se mi říkat „milé dítě“?
 KAREL ČTVRTÝ Nemusí. Ale jak bych ti měl tedy říkat?
 ANNA SVÍDNICKÁ Nešlo by to: „Anno“?
 KAREL ČTVRTÝ Ano, Anno. Jenomže, víš, milé dítě...
 ANNA SVÍDNICKÁ Zase?...
 KAREL ČTVRTÝ Víš... moje předchozí žena se jmenovala také tak...
 ANNA SVÍDNICKÁ Boli srdce?
 KAREL ČTVRTÝ [po pauze] Mohl bych ti říkat například po česku: Aničko.
 ANNA SVÍDNICKÁ Nedalo by se najít něco jiného, pane králi?
 KAREL ČTVRTÝ Nechme to tedy svému vývoji. Však něco najdeme. [Směje se] Se něco najde!
 [Střih]
 ALŽBĚTA Trošku zvláštní. A skončilo to u Aničky?
 KAREL ČTVRTÝ [se směje] Ne. U milého dítěte!
 ALŽBĚTA Co z toho dítěte vzešlo?
 KAREL ČTVRTÝ Žena radost pohledět. Ztepilá. Bujná. Matka královice Václava.
 ALŽBĚTA Matka poněkud příliš [významně] bujného a rozmarného královice Václava. smím-li podotknout.
 KAREL ČTVRTÝ Máš jako vždy pravdu. Je to moje slabost. To víš, dědic. Čekal jsem na něho...
 ALŽBĚTA Po tři manželství.
 KAREL ČTVRTÝ Nemusím dokládat význam.
 ALŽBĚTA Nemusíš.
 KAREL ČTVRTÝ Jenže Anna, to milé dítě, dostalo roupy.
 [Střih]
 ANNA SVÍDNICKÁ Musíme mít moc!
 KAREL ČTVRTÝ Moc dětí, ano.
 ANNA SVÍDNICKÁ Vynasnažím se, Veličenstvo. Udělám, co je v mých silách. Ale myslila jsem moc jako vládu.

- KAREL ČTVRTÝ Ty starosti přenech mně, milé dítě!
 ANNA SVÍDNICKÁ Však právě, že v nich jste tak velice.
 KAREL ČTVRTÝ Jinak to nejde. Vzali jsme na svá bedra ten úděl.
 ANNA SVÍDNICKÁ Nemohlo by se mi svěřit taky kus vlády? Čist umím!
 KAREL ČTVRTÝ Milé dítě!
 ANNA SVÍDNICKÁ Chci taky vládnout!
 KAREL ČTVRTÝ Milé dítě!!! Překvapuješ mě.
 ANNA SVÍDNICKÁ Nechci tu být jen kvůli dětem a pro ozdobu slavnostních průvodů a zasedání!
 KAREL ČTVRTÝ Ó!
 ANNA SVÍDNICKÁ Dá se mi tedy kus vlády?
 KAREL ČTVRTÝ Milé dítě, vždyt se o ni dělíme stále. Bůh dal tobě tvoje, mně svoje poslání...
 ANNA SVÍDNICKÁ Tak tedy ne! [Vezme brk a přeškrtně listinu ležící na Karlově stole]
 KAREL ČTVRTÝ [vzkřikne] Milé dítě! [Ovládne se] No — už sis zavládla. A důkladně. Škrtla jsi návrh smlouvy o neútočení.
 ANNA SVÍDNICKÁ Takže útočit se bude, nebo nebude?
 KAREL ČTVRTÝ [dvorně] Jsem kdykoli ochoten nečelit útoku tvých půvabů, milé dítě.
 ANNA SVÍDNICKÁ [pokývá] Ó vy muži!
 KAREL ČTVRTÝ Ejhle, žena. Vzdávám se na milost...
 [Střih]
 ALŽBĚTA Vyklubala se tedy.
 KAREL ČTVRTÝ Byla roztomilá. Přivykl jsem i tomu, že mi většinou odpovídala otázkou.
 ALŽBĚTA Tuhle Annu bych snesla. S jistým sebezapřením, ale snesla.
 KAREL ČTVRTÝ Pokud jde o to útočení, nebyla ovšem zdaleka tak agresivní jako ty.
 ALŽBĚTA Děkuji za poklonu. Smím-li citovat svou líbeznou předchůdkyni, tedy: Ó vy muži!
 KAREL ČTVRTÝ Takže sítem vašeho prozkoumávání neprošla jedině Anna Falcká...
 ALŽBĚTA Tak. Neradili ti tehdá dobře. Tento druh bolestínských žen nepřiléhá k tvé letoře.
 KAREL ČTVRTÝ Ublízuješ jí. Jistě, nezanechala mi potomka, ani dceru ne, ale...
 ALŽBĚTA Ale vraťme se k Blance?
 KAREL ČTVRTÝ Už nesněží?
 ALŽBĚTA Naopak. Chumelenice, že bys psa nevyhnal.

KAREL ČTVRTÝ To je dobře. Snih je dobrodiní. Vrací nás do bílé — věčnosti.
 ALŽBĚTA Veličenstvo přeče jen básní!
 KAREL ČTVRTÝ Snih —
 ALŽBĚTA Byla řeč o Blance.
 KAREL ČTVRTÝ Napijeme se.
 ALŽBĚTA Na Blančinu památku?
 [Píje]
 KAREL ČTVRTÝ Představ si, představ si — nezlob se, že se vracím k tomu, co jsem zavrhl — představ si, že byste tady byly spolu. Ona místo mne. Připustíme to. Myslíš, že by to dopadlo dobře?
 ALŽBĚTA Představuji si, snažím se.
 [Strih]
 BLANKA Može znáte, královno Alžběto?
 ALŽBĚTA Zním, královno Blanko. Ale jiné než vy. Ne jižní. Severní — Balt. Čtrnáct dní v roce slunce. Jinak kábonívo, vítr, víchr. Hodně divých mračen, déšť, kroupy, snih. A co touhy, královno?
 BLANKA Och, královno, trochu široká otázka.
 ALŽBĚTA Nemyslím to nábožensky.
 KAREL ČTVRTÝ [se rychle vmísí] To by Blanka nebyla fekla.
 ALŽBĚTA Inu, připustíme. Sám jsi říkal: Připustíme...
 BLANKA Říkáte si třeba, královno, proč se ptá, proč to neřekne sama. Nebo si říkáte: ptá se jen proto, aby pak sama mohla říci, co má na srdci. Tak vám to povím. Moje touhy byly od začátku podvázány vědomím, že jsem vdaná. Od sedmi let! Snila jsem jen o návratu svého chotě jako slavného rytíře ze sta bitev. Nikdy vás nenapadlo, že se z těch bitev také nemusí vrátit?
 ALŽBĚTA Kupodivu ne. To mě nenapadlo. Byla jsem dítě.
 BLANKA O nikom jiném jste nesnila?
 ALŽBĚTA Ne. Nevidali jsme se léta. Napřed jsem toužila po tom, aby mě unesl...
 BLANKA A když se to stalo skutkem?
 ALŽBĚTA Ano, když tedy právoplatný manžel unesl svou právoplatnou choť, toužila jsem po tom, abychom byli věčně spolu.

ALŽBĚTA A on věčně někam odjížděl, že? To znám. A nad touhou se stále tíživěji vznášel mrak strachu, že už zas někam odjede, že už zas ho jeho toulavý otec Jan Lucemburský někam odvede, do nějakých cizích zemí, po nichž mu nic není a kde se bude bít jen kvůli pochybnému rytířskému věhlasu.
 BLANKA Řekla jste to místo mne, královno. Poznala jste to jako já.
 ALŽBĚTA Asi ano. Až na toho toulavého otce Jana, toho jsem už poznat nemohla, Krešča je dávná minulost... Kolik vám bylo, královno Blanko, když...?
 BLANKA Dvaatřicet.
 ALŽBĚTA To jste byla starší než já dnes. Měla jsem vás za hubatou...
 BLANKA Nevím, jestli jsem opravdu taková byla. Chtěl mě takovou mít, potřeboval mě takovou. Tak jsem se tak stavěla. Udělala jsem pro něho všechno, co jsem mu na očích viděla.
 ALŽBĚTA A on pro vás?
 BLANKA Všechno ne. Byl příliš zanepřázdňný. Ale — milovali jsme se. Zdá se mi, To se nezdá. To věděli všichni. To vím i já.
 ALŽBĚTA Začaly jsme touhami, královno Alžběto.
 ALŽBĚTA Nechme je být, královno Blanko. Byly nebyly.
 BLANKA Jsou!
 [Strih]
 KAREL ČTVRTÝ To není špatně vymyšleno. Neměla to snadné princezna Blanche neboli po česku Blanka. To víš, od pařížského a lucemburského dvora do zrušené Prahy! To byl otřes, ten návrat! Na hradě se nedalo ani nocovat. Spali jsme dole ve městě. [Náhle] Och, Alžběto, přelom mi nějaké železné pruty. Nebo podkovu! Víš, že to mám rád. Vždycky to předvádíš jen pro jiné. Dnes pro mne jediného! Nepřelomím.
 ALŽBĚTA Přejdeš do dějin!
 KAREL ČTVRTÝ Já vím, touhle komedií — a ničím jiným. A stejně to budou považovat za legendu!
 ALŽBĚTA [píje] Nepsolouchá mě. Vlastní žena mě neposlouchá!
 KAREL ČTVRTÝ Veličenstvo, abyste to nepřehnal s tím mokem! Dna, srdce. A hlava zítra, hlavně hlava: tu potřebujete k panování.

KAREL ČTVRTÝ Bez rukou a bez nohou by to šlo, že?
 ALŽBĚTA Bitvy už snad nehrozí. V tvém věku.
 KAREL ČTVRTÝ *[rozohněně]* V mém věku!! Sněží ještě?
 ALŽBĚTA Sněží. Já vím: bolavý bod: Stařec ještě nejsem. Což se záhy pozná.
 KAREL ČTVRTÝ Posměváčku — laskavý! A teď si představ, že by tu seděla Anna Svídnická, tuhle Annu jsi přece vzala na milost. Připustíme to. Copak byste si povídaly?
 ALŽBĚTA Intimity, co jiného. Důvěrná tajemství z královského budoáru. Neřku-li: lože!
 KAREL ČTVRTÝ Připustíme to, zkusme to!
[Svíh]

ANNA SVÍDNICKÁ Nebyla jsem takové dítě, jak si myslíte. Jak se říká. Svídnice je sice v Polsku, ale strýc mě svěřil na vychování svému švagrovi, uherskému králi. Vyrůstala jsem na budínském hradě. To už je východ, tam se děvčata stávají ženami dřív než tady. Jezdila jsem na koni, zúčastňovala se lovů...
 ALŽBĚTA A co Karel?

ANNA SVÍDNICKÁ Na svůj věk a na svou válečnickou minulost mi připadal až útlý. Troufla bych si porvat se s ním, kdyby nebylo povinné úcty k hlavě křesťanstva...
 ALŽBĚTA *[potutelně]* Já taky. Ale manžel to byl něžný, ne?

ALŽBĚTA I divoký!
 ANNA SVÍDNICKÁ Léty asi znězněl.
 ALŽBĚTA *[mimo]* Klepy!
 KAREL ČTVRTÝ Vedle nás divokých...?
 ANNA SVÍDNICKÁ *[Obě se smějí. Srozumění]*

ALŽBĚTA Už tehdy si brával práci i do ložnice?
 ANNA SVÍDNICKÁ Už tehdy. Ach, ta lejstra prokletá! Začala jsem tvrdit, že na ty pergameny se chytá prach a ten prach že mi přivodí souchotě. Dokonce i pokašlávat jsem začala...
 ALŽBĚTA Což on ovšem ihned prohlédl a...?
 ANNA SVÍDNICKÁ Neprohlédl.

ALŽBĚTA K nevíře. Ale možná že to tak mistrovsky zahrál, až jste nic nepoznala. Je to veliký herec!
 ANNA SVÍDNICKÁ Objevujete mi ho, vlastně mi ho objevujete. Asi ano... Pravdaže... Například...
 ALŽBĚTA Například velká přijetí! *[Hraje Karla]* Arcibiskup mohučský, falckrabě, Habs-

burk, papežský legát. Každému poskytl přesně tolik slůvek, kolik odpovídalo jeho významu. Střídal nenápadně partnery v rozhovoru, vtahoval nové, nikdo neměl pocit, že se na něho nedostalo. Každý se hřál v císařské přízni. To já se vždycky zamotám s jednou osobou, obvyklejné tou nejnudnější, a nevím, jak se dostat k dalším...

KAREL ČTVRTÝ *[zběhle uvede Blanku]* To se dá zařídít, dámy, stačí vyslovit přání. Královna Blanka!

[Obřadné vítání, během něhož Karel opět zmizí]

BLANKA Přerušila jsem váš rozhovor, mé královny?

ALŽBĚTA Můžete jej doplnit!

ANNA SVÍDNICKÁ Byl on veliký herec?

BLANKA Udivujete mě... Ale ano! To patří k majestátu.

ALŽBĚTA Pokud se provozuje na úrovni.

BLANKA Karel jej provozoval vysoko nad běžnou úrovní.

ANNA SVÍDNICKÁ Věřím vám. Máte pařížská měřítka.

BLANKA Děkuji za poklonu. Ostatně — v ložnici hrál také.

ANNA SVÍDNICKÁ Dobře?

[Smích všech tří]

BLANKA Až na ty sny! To pak křičel jako posedlý, musila jsem ho chlácholit a hned mi ten sen vyprávěl...

ALŽBĚTA *[velmi zvědavě]* Který?

BLANKA Těch bylo! Ale některé se — aspoň to říkal — pravidelně opakovaly. Tak sen o andělovi, který ho uchopil za vlasy a vznesl se s ním nad vojsko připravené k boji.

ANNA SVÍDNICKÁ A dál?

BLANKA Myslím, že ten anděl ho nad tím vojskem pustil a on padal vstříc napraženým kopím, padal a padal...

ALŽBĚTA Až se samou hrůzou probudil.

BLANKA Ano.

KAREL ČTVRTÝ *[sedí náhle mezi třemi ženami]* Blanko! Jak můžeš tak překrucovat!

BLANKA Nejsem si vědoma. To leda paměť... Je to tak dávno...

KAREL ČTVRTÝ Dost toho v budoucnu překročí dějepisci... Ten sen je mnohem... jak bych to řekl...

138/ ALŽBĚTA Král je v rozpacích?
 ANNA SVÍDNICKÁ Král není zvyklý na takovéto...?
 KAREL ČTVRTÝ Konfrontace. Tedy s tím snem se to má takto: Anděl stanul vedle mého lůžka a udeřil mne do boku rka: „Vstaň a pojď se mnou.“ Já nato: „Pane, nevím ani kam, ani jak bych s vámi šel.“ A on, uchopiv mne za vlasy, vznesl se se mnou do vzduchu až nad veliký šik ozbrojených jezdců, kteří stáli před jedním hradem připraveni k boji. I držel mě anděl ve vzduchu nad tím zástupem a pravil: „Pohled a viz!“ A vtom druhý — ano, druhý! — anděl sestupoval z nebe, ohnivý meč v ruce, a utal mi... však víte co...
 BLANKA Hm.
 ANNA SVÍDNICKÁ A vy jste se vzbudil?
 KAREL ČTVRTÝ Nikoli, mé dítě. Já jsem hořce plakal a litoval svých hříchů, a teprve potom jsem se probudil.
 ANNA SVÍDNICKÁ Ach...
 ALŽBĚTA Děkujeme za poučení. Sen si už vyložíme po svém. Ale jak jste se vůbec dostal nezávan do naší společnosti?
 KAREL ČTVRTÝ Nedalo mi to, kvůli historické pravdě. Už opět mizím.
 ANNA SVÍDNICKÁ Hrál to — i s tím snem?
 BLANKA Ne, rozhodně ne.
 ALŽBĚTA Stále slepě zamilovaná?
 BLANKA [najednou výbojně] Vy ne, královno?
 [Rozpačité ticho]
 ANNA SVÍDNICKÁ Ale královny! Snad byste se ne...? Dovolte mně nejmladší překlenout...
 BLANKA Proč?
 ALŽBĚTA Netřeba.
 ANNA SVÍDNICKÁ Přece jsme ho všechny milovaly stejně...
 ALŽBĚTA Všechny?
 ANNA SVÍDNICKÁ Nemělo by se pochybovat.
 ALŽBĚTA Ale mohlo by se.
 BLANKA Nemusí se.
 ANNA SVÍDNICKÁ Byl přece první a jediný... Či snad ne?
 [Potulný smích všech tří dam a nové srozumění]

139/ ALŽBĚTA Inu, oči jsme měly i pro jiné, nemyslíte?
 [Smích]
 ANNA SVÍDNICKÁ Zvláště pro ty v sutanách...
 [Smích]
 BLANKA Výmluvnost papežských legátů je...
 ANNA SVÍDNICKÁ **Téměř** neodolatelná.
 ALŽBĚTA Ale všechny jsme šťastně unikly nástrahám...
 ANNA SVÍDNICKÁ Cizího lože?
 BLANKA Och!
 [Strih]
 ALŽBĚTA Neklímejte, ó králi! Je sice oslava, ale nemá to být pustá pijatyka, natož pospávání!
 KAREL ČTVRTÝ Zasníl jsem se, promineš...
 ALŽBĚTA Sny, sny... Sníh, sníh...
 KAREL ČTVRTÝ Nepřestává?
 ALŽBĚTA Nepřestává. Sníh je vhodná poduška pro sněnímilovně...
 KAREL ČTVRTÝ Ó! Moje Alžběta razí zbrusu nová rčení!
 ALŽBĚTA Po vzoru krále a chotě.
 KAREL ČTVRTÝ Chotě a krále.
 ALŽBĚTA Vratme se k Anně.
 KAREL ČTVRTÝ K Anně — ke které? Epizody, intermezza...
 ALŽBĚTA Po nezapomenutelné Blance...
 KAREL ČTVRTÝ A před konečnou hlubinou bezpečnosti Alžbětou.
 ALŽBĚTA Jste si opravdu jist, že jsem ta poslední? Pět žen by znělo líp.
 KAREL ČTVRTÝ Zvukově tedy raději šest.
 ALŽBĚTA Šest žen a jeden muž — a jsme u lahodného čísla sedm.
 KAREL ČTVRTÝ Ach ti tvoji orientální věštcí! Má to fez, má to turban, vypadá to tajuplně a mele, co mu slina na jazyk přinese!
 ALŽBĚTA A ono se tomu věří, řekla by Anna, tedy Svidnická, že? — Moc tomu nevěřím, baví mě to. A oplatils mi ty ostatky.
 KAREL ČTVRTÝ Moment, vzpomněl jsem si na výstižnou formulaci.

[Jde ke stolku a píše na pergamen]

ALŽBĚTA

To tvoje věčné vládnutí! [Svrhne na papír inkoust]

KAREL ČTVRTÝ

Proklatě... Já vím, já vím. O náhodě mi nemluvte. [Zvedne papír. Stékající inkoust se slije ve fantom]

ALŽBĚTA

[se směje] Dvanáctihlavá saň! Třináctou tam přikouzlím.

KAREL ČTVRTÝ

[Prstem dokresluje]

ALŽBĚTA

Alžběto! Co tomu řekne historie?

Vaše nejdůležitější starost!... Historie řekne, že v jistou chvíli měl král Karel dosti vládnutí a návrhů a smluv a podobných lapálií, a že mu za krk skočila saň a on že se vykoupil...

KAREL ČTVRTÝ

[dychtivě] Čím? [Napjatě se napije]

ALŽBĚTA

Tím, že ji zpodobnil. Čekal jste něco jiného?

KAREL ČTVRTÝ

Čekal. Ale ani tohle není literárně špatné! Ta saň...

ALŽBĚTA

Jsem ovšem já. Hrdě se k tomu znám. Pomořanská saň Alžběta, též Eliška zvaná. Sídli v moři a skrze pěny vystrkuje tu a tam některou z hlav či chapadel... A bojovník Karel ty hlavy ani ta chapadla neutíná, naopak, přeje si, aby jich bylo víc a víc...

KAREL ČTVRTÝ

A víc... Vidíte — a když jsme se namlouvali, přesněji: když nás namlouvali, říkali mi, že nemáte smysl pro humor a že od italského tažení, a to už je dnes po-malu čtvrt století, prý nejste smyslný. Kvůli tomu humoru jsem dokonce dělala na oko drahoty...

ALŽBĚTA

Nedostatek smyslnosti vám nevadil... Tomu jsem nevěřila. Měla jsem své zvědy! Už tehdy jste rozmlouvala s duchy mých předchozích tří žen? Tehdy poprvé.

KAREL ČTVRTÝ

To je můj dávný sen! Představ si, že byste se všechny čtyři sešly...

ALŽBĚTA

I s tebou?

KAREL ČTVRTÝ

Budiž. Posléze bych vpadl do vašeho družného kruhu.

ALŽBĚTA

Ta představa mi vůbec není cizí. Dokonce jsem si to už vykreslovala. Ale vždycky bez Anny Falcké. Tu prostě — nesnáším! Ne nadarmo jí lid přezdíval Mečka!

KAREL ČTVRTÝ

To vím, ale nemám ponětí, jak si to jméno vyložit.

ALŽBĚTA

KAREL ČTVRTÝ

ALŽBĚTA

KAREL ČTVRTÝ

ALŽBĚTA

KAREL ČTVRTÝ

ALŽBĚTA

Jednoduše: od „jazyk jako meč“. Nebo ještě prostěji od slovesa mečeti.

KAREL ČTVRTÝ

Jste jízlivá a nesluší vám to. Ale já věřím, že taková jména vznikají obyčejně přepsáním. Nebo chybným čtením. Tedy náhodou. Místo „l“ se četlo a pak i říkalo „e“. Od slovesa mlčeti. Neboť bývávala zamklá.

ALŽBĚTA

Mlčka?!? Ale at tak či onak, neberte mi právo na sympatie a antipatie.

KAREL ČTVRTÝ

Nejenže vám na nic neberu právo, ale naopak vás ponoukám! Dávám vám neomezené právo!

ALŽBĚTA

Na jakékoli snění! To se vám podařilo. Prosím. Ale bez Anny Falcké!

KAREL ČTVRTÝ

Prosím, tedy bez Anny Falcké. Nebude to sice mít punc absolutní novosti... Sněží a sněží, dámy, královny, ženy mé!

[Strhíh]

ALŽBĚTA

Pěkně vítám. Víno? Mám tu speciální. Babské, jak říká náš společný chof.

BLANKA

Jen slzu.

ANNA SVÍDNICKÁ

A mně královskou čiši!

[Nalévání]

ALŽBĚTA

Na co?

BLANKA

Na sny.

ALŽBĚTA

Na sny vůbec?

ANNA SVÍDNICKÁ

Ne, na sny Karla Čtvrtého! Kdepak je má anenská předchůdkyně?

ALŽBĚTA

Má zakázaný vstup!

BLANKA

Nějaké mocenské souvislosti? Mezi Falci a Pomořanami byly různé? Nevěděla jsem.

ALŽBĚTA

Souvislosti jsou ženské.

ANNA SVÍDNICKÁ

To se uznává! Tedy na sny našeho královského chotě.

[Cinknutí, střih ukáže Karla, jak klímá nad čiši]

ALŽBĚTA

Víte, že se mu přeče jen po vás stýská?

ANNA SVÍDNICKÁ

Skutečně?

BLANKA

Jak to dává najevo?

ALŽBĚTA

Letnými poznámkami. [Předvádí] Jo, Blanka! Ta vždycky nakřčila nos, když jsem se umyl jen čtyřikrát za den!... Jo, Anna, ta ze Svídnice! Chtěla taky trošičku vládnout, není to půvabné? [Imituje samolibý smích]

142/ ANNA SVÍDNICKÁ A ta druhá Anna, po té se mu stýská taky?
BLANKA Pst.
ANNA SVÍDNICKÁ [*šeptne Blance*] To víte, že taky!
KAREL ČTVRTÝ [*se na chvíli probere*] Stýská, stýská! Jaké stýskání vedle krásné pomořanské dračice!
ANNA SVÍDNICKÁ Tak tedy veliký herec, hm...
ALŽBĚTA Zklamal vás ten postřeh? Mohu se mýlit!
BLANKA Nemýlíte se.
ALŽBĚTA Jen si ho někdy představte bez majestátu! Levou rukou zahraje láskou posedlého a stejně hravě kmitavého záletníka, jenž sype z rukávu duchaplnosti...
BLANKA ...tak přitažlivé...
ANNA SVÍDNICKÁ Nebo tvrdého manžela — on, takový něžný nešika! [*Smích*]
BLANKA Chtěl mít — říkával — aspoň deset synů a deset dcer. Oženil a vyvdal by to na severu i na jihu, na západě i na východě.
ALŽBĚTA To by byla malta pro škvíry království — říkával. Polorozpadlé by se stmelilo! Hroučící by se podepřelo!
ANNA SVÍDNICKÁ Sahali bychom od moře k moři...
ALŽBĚTA Panování ho baví víc než milování!
[*Balábile*]
BLANKA Jen žádné pohoršení! Vždyť říkám naplno to, co si v skrytu duše stejně myslíte!
ANNA SVÍDNICKÁ Doufajíc, že tomu tak není.
ALŽBĚTA Když se to připustí, tak...
ANNA SVÍDNICKÁ Jen to klidně připusťme!
ALŽBĚTA S prominutím, ale stejně by bylo zajímavé, kdyby se zjistilo, jakého mínění byla v tomto směru moje královská předchůdkyně Anna Falcká.
BLANKA Pominutelná epizoda! Nestálo by za pokus.
ANNA SVÍDNICKÁ Jistě.
KAREL ČTVRTÝ Prosím. Vaše mínění se respektuje.
ALŽBĚTA [*vpadne ve stavu už podroušeném*] Ne, ne a ne! Mé dámy, mé ženy! Tak by to nevypadalo!
KAREL ČTVRTÝ Jak tedy, můj pane?
ALŽBĚTA Tak... Vstupte, Anno Falcká!

143/ [*Anna Falcká vstoupí. Karel ji dvorně uchopí za špičky prstů a uvádí ke stolu*]
Moje druhá žena. Seznamte se... Královna Blanka... Královna Anna Svídnická...
Královna Alžběta.
[*Alžběta se nasupeně otočí zády*]
Alžběto!
BLANKA [*šeptne*] Nic než formalita, no tak!
ANNA SVÍDNICKÁ [*šeptne*] Chvilíčka a odbude se to...
[*Alžběta dále truceje*]
KAREL ČTVRTÝ [*tiše*] Pěkně prosím.
[*Alžběta dále truceje*]
No tak!
[*Alžběta dále truceje. Pauza. Když se Alžběta neotáčí, nasadí Karel vznešený panovačný tón*]
Já, z Boží milosti císař a král, nařizuji tímto...
ALŽBĚTA [*tiše*] Když na rozkaz, tak na rozkaz!
[*Podá Anně Falcké ruku, aniž na ni pohlédne*]
KAREL ČTVRTÝ Tak jaký tedy jsem? Jakou roli teď hraju?
BLANKA Jsi dvorný. To není žádná role. Jsi odjakživa takový. Rytíř!
KAREL ČTVRTÝ [*Anně Svídnické*] A ty, mé dítě?
ANNA SVÍDNICKÁ Jste — chytrý. Nebo snad ne?
KAREL ČTVRTÝ Podívejme se! Takhle dvousečné odpovědi jsem neznával!
ALŽBĚTA Jste [*přemýšlí*], jste krutý. A abych nezapomněla: cílevědomý. Jedno se poji s druhým.
KAREL ČTVRTÝ Jak noc ke dni, vím. Laskavost mi žádá z vás nepříčte k dobru?
ANNA FALCKÁ Ale ano! Ke mně jste byl laskavý až moc!
KAREL ČTVRTÝ Nepřehánějte, Anno.
ALŽBĚTA Pletichář jste nebyl?
KAREL ČTVRTÝ Nevím. Ale když to slovo padlo, tak jedno vím: život by nestál za nic nebýt těch věčných pletich mých drahých českých pánů, ale jistě: i vašich dvorních dam.
ANNA FALCKÁ A vašich dvorních dam ne?
ALŽBĚTA [*Blance*] Vidíte, už vystrčila růžky!
KAREL ČTVRTÝ Ech, co bylo, bylo, ale to je dávno. Pak musilo stačit, že mohlo být. Pro samé vládnutí příliš náročné. Jedno řemeslo stačí!

144/ ALŽBĚTA Apropó — čeští páni! Vždycky jste si je tak nechválili... Majestas Carolina!
 KAREL ČTVRTÝ [*vzdychá*] Pravda, můj veliký Zákonník! Ti mi zafali žílu! Nespoklí jej. Leží jim tvrdě v žaludku.
 ANNA SVÍDNICKÁ Vám — zdá se — víc.
 ANNA FALCKÁ Neprokouli jste je. Vše by bylo prošlo, kdyby namísto Majestas se to jmenovalo, já neumím latinsky, dedicatio? Věnování! Měl to být dar, nikoli zákon...
 KAREL ČTVRTÝ Však chtěl být darem...
 ANNA FALCKÁ Ano, ale příliš okatě podepsaným mocí a zajišťujícím ji na dlouhá léta.
 ALŽBĚTA A to, že jsi tento svůj veliký projekt nazval Carolina, byla také chyba. Bohemica by bylo lepší. Věnování Čechům — tak nějak.
 ANNA SVÍDNICKÁ Ejhle zázrak: královny jsou zajedno!
 ALŽBĚTA [*se zaškaredí*] V podružnostech!
 KAREL ČTVRTÝ To bych si vyprosil: Majestas Carolina, výsledek mého dlouholetého usilování, není žádná podružnost! Ani dnes jsem jej ještě neoželel. [*Pro sebe*] Nikdy bych byl neřekl, že moje ženy dokážou takhle politizovat...
 ANNA FALCKÁ Inu, co se nepovedlo Zákonníkem, povedlo se sňatkovou politikou, není-liž pravda?
 ANNA SVÍDNICKÁ [*Blance*] Umi být pichlavá! To jsou mi věci...
 ALŽBĚTA Ty sňatkové kombinace s nenarozenými...
 KAREL ČTVRTÝ Hm.
 ALŽBĚTA Nebo předurčenost dvouletého pro čtrnáctiletou...
 KAREL ČTVRTÝ Hm...
 ALŽBĚTA ...to ti historie k dobru nepřičte.
 KAREL ČTVRTÝ Nebude ji to vůbec zajímat! Zaznamená veliký mír za mě vlády. Prostředky k jeho dosažení jsou v různých dobách různé. Neměl jsem na vybranou. V téhle zemi. S těmito pány. V tomto nepříznivém obklopení jinými zeměmi! Ostatně — cožpak naše čtverá spojení byla nešťastná?
 VŠECHNY To ne, to ne...
 KAREL ČTVRTÝ Nepadlo tuším i slovo láska? No vidíte — a když jsem si vás bral, nevěděl jsem o vás nic. Byly jste tahem na šachovnici Evropy.
 ALŽBĚTA [*bručí*] To bych si vyprosila!
 KAREL ČTVRTÝ Jen klid, mé ženy! Venku sněží, ale vám hlavy ještě nebělají! Víno někdy uspává, ano Alžběto, máte pravdu, ale jindy bystří rozum.

145/ ANNA FALCKÁ A váš rozum vám praví?
 ALŽBĚTA Moc se ptáte.
 ANNA SVÍDNICKÁ Jen ať se ptá.
 KAREL ČTVRTÝ Můj rozum mi praví, že měl pravdu můj sen...
 ALŽBĚTA Rozum a sen? Jak tyto dva světy spojíš?
 KAREL ČTVRTÝ Důmyslně. Jako sníh a víno.
 BLANKA Dnes večer.
 ALŽBĚTA Vaše dna, vaše životospráva!
 KAREL ČTVRTÝ Neoslavujeme? Z vašeho podnětu?
 ALŽBĚTA Pravda. Za cenu sebezničení. Ale budiž — sama jsem to nadrobila. Měla jsem těch deset let zamlčet!
 KAREL ČTVRTÝ [*slavnostně*] Můj sen, drahé moje ženy, mi pravil dnes k ránu toto: Opět se mi zjevil anděl, ale nevyzvedl mě za vlasy, nýbrž vzal mě do náruče jako dítě a letěl se mnou nad kvetoucími stromy, které byly nesmírně bílé...
 ALŽBĚTA Jako za okny sníh.
 KAREL ČTVRTÝ Ano — a pak se proti nám zjevil druhý anděl...
 ANNA SVÍDNICKÁ [*vyhrkne*] ...a usekl...
 BLANKA Ó!
 KAREL ČTVRTÝ Ne, mé dítě, ne, Blanko, vždyť ani neměl meč, nic mi neusekl, přijal mě do své náruče z náruče prvního anděla a letěl dál nad bílými sady a objevil se třetí anděl a zase mě přijal od toho druhého a zjevil se čtvrtý anděl, a zas, a tak to šlo dál v blaženosti bezmála rajské.
 [*Zatím už ženy rozpoutaly značné balábile*]
 ANNA SVÍDNICKÁ Takže se smí vlastně všechno, Veličenstvo, že? Váš sen nám dovoluje vše!
 ANNA FALCKÁ Tvůj sen je víc než nápoj lásky, než „laskavá krmě“!
 BLANKA Andělé — vždycky jsem v ně věřila...
 ALŽBĚTA Stačí, že umožnili toto rozmarne setkání. A co nám náš manžel poskytne při této příležitosti? Jaký dar, jaké blažené dobrodiní, jaké předznamenání ráje?
 KAREL ČTVRTÝ Váš manžel vám, ženy mé, dá svobodu vyprávět kratičkou historku — samozřejmě o mně. Můžete v ní chválit, ale i hanit, velebit, ale i ostouzet!
 ANNA FALCKÁ Tak poslouchejte...
 ALŽBĚTA [*nakvašeně*] Nechápu, proč byste měla začínat zrovna vy!

- ANNA SVÍDNICKÁ Mohlo by se losovat...
 BLANKA Já jsem první v pořadí! Od svých sedmi let!
 ALŽBĚTA Ale já jediná přece **jsem!** Ale prosím, jste mými hosty. Zachovejme tedy pořadí. Královna Blanka?
- BLANKA Jednou jsem ho neviděla plné tři roky. Zнала jsem chlapce, stál přede mnou muž. V očích jako by se mu třpytily daleké země. Objal mě a otřel svou tvář o moji. Ta tvář už nebyla hladká — byla jak struhadlo! Poznal, že jsem celá zaražená, i otřel druhou tvář o moji a něco mi při tom pošeptal...
- ANNA SVÍDNICKÁ Ale co pošeptal? Nebo se to nemusí?...
 ALŽBĚTA Mělo by se. Historka je jinak bez konce.
 KAREL ČTVRTÝ Nemusí se!
 ANNA SVÍDNICKÁ A odměna?
 KAREL ČTVRTÝ Aha.
 [Dlouhé políbení]
 ALŽBĚTA Královna Anna Falcká?
 ANNA FALCKÁ Náš choť, král Karel, měl — jak víte — kvůli mně soužení.
 ALŽBĚTA Slabé slovo!
 KAREL ČTVRTÝ Ale to nestojí za řeč!
 ANNA FALCKÁ Nuže, nebylo tomu tak, jak píší kronikáři a jak jsem už vyprávěla. Bylo to ze žárlivosti!
 ALŽBĚTA Jak? Tomu není rozumět.
 ANNA FALCKÁ Král Karel ví, že tehdá u nás pobývala brabantská princezna Markéta. Král i princezna si tak znamenitě rozuměli — aspoň se mi zdálo, mluvili tímž jazykem, jemuž já nerozuměla! — že jsem v tom viděla víc. Chtěla jsem ji otrávit — a otrávil ji jsem krále.
 ANNA SVÍDNICKÁ Jakkpak?
 ANNA FALCKÁ Král byl tak dvorný, že si s princeznou vyměnil talíř, poněvadž se mu zdálo, že jeho sousto je chutnější.
 KAREL ČTVRTÝ Anno — a to vám máme věřit? Budiž, historka je to překvapivá, to uznávám, ale pravděpodobnosti v ní není za mák. Špatně vymyšleno. Dalo by se vyvrátit slovo za slovem. Ale — políbení je hodna každá historka.
- [Políbení]

- ALŽBĚTA Věděla jsem od první chvíle, že tu něco nehraje — a prosím...
 KAREL ČTVRTÝ Fantazie! Vše překlene číše vína.
 ALŽBĚTA No — jak myslíte. Sedliny ale zůstávají. Anno Falcká, proč jste tehdy králi v slzách a na kolenou neřekla pravdu?
 ANNA FALCKÁ Styděla jsem se, že mě láska dohnala tak daleko.
 KAREL ČTVRTÝ No vidíš.
 ALŽBĚTA Vidím, vidím. Královna Anna Svídnická?
 ANNA SVÍDNICKÁ Neumím vyprávět... A souvislé historky už vůbec ne...
 KAREL ČTVRTÝ Ale něco snad přece... Drobnou vzpomínku, střípek...
 ANNA SVÍDNICKÁ Ale ano, vzpomínek mám dost. Pamatuje se pan král, jak jsme se koupali tenkrát v Dunaji? Bylo léto, večer...
 KAREL ČTVRTÝ Milé dítě, jistěže, ale tady snad...
 ALŽBĚTA ...je povoleno vše.
 ANNA SVÍDNICKÁ Nebo tehdá, když jsme na lovu zabloudili...
 KAREL ČTVRTÝ ...a přespali jsme na mechu. Krásné! Houkaly sovy. [Věcně] Cítil jsem to dlouho v páteři.
 BLANKA Och.
 ANNA SVÍDNICKÁ Nebo jak jsme utekli od svatební hostiny a...
 KAREL ČTVRTÝ To už jsem vyprávěl.
 ALŽBĚTA Odměnu!
 [Anna Svídnická sama prudce krále políbí]
 Tak nevím, kdo je vlastně odměňován a za co...
 BLANKA Teď vy, královno Alžběto!
 ALŽBĚTA Když král Karel vládl neurčitelný počet let a žil určitý počet let ve čtvrtém manželství s Alžbětou Pomořanskou a byla zima a venku nepetržitě padal sníh a král seděl — a to v ložnici! — za stolem a vládl, zachtělo se řečené Alžbětě, patrně pod dojmem neustálého sněžení, narušit královo nepetržitě vládnutí. I předstírala, a to s úspěchem, že je den desátého výročí jejího sňatku s králem a že povinnostmi neustále zaneprázdněný panovník na to zapomněl. Takže — zatímco venku chumelilo ostošest — strávili oba...
 KAREL ČTVRTÝ ...všichni...
 ALŽBĚTA ...bohubilý večer plný rozpomínek, událostí a výmyslů.

KAREL ČTVRTÝ Ó ty!
 ŽENY Odměnu!
 ALŽBĚTA Je odestláno. A král dosud není stařec.

KAREL ČTVRTÝ Paní to záhy pozná...

[*Sních*]

ALŽBĚTA Napřed si s králem ale ještě zatančíme! Všechny čtyři!

[*Král tančí se všemi čtyřmi ženami. Balábile vrcholí*]

KAREL ČTVRTÝ [*zpívá*]

Sněží, sněží a my brzy
 až po ústa zapadneme,
 až po ústa, až po vlasy —
 kde jsou dávné sněžné časy...?

Divky, paní, ženy mé, královny! Skrze sníh, jenž je milosrdný, smíme vesele
 vstoupit do dějin! [*Tančí a rozhlíží se*] Kdepak jste?

[*Ženy se vytrahly, konečně Karlův pohled objeví Alžbětu: spí nad stolem, na němž džbán a pět číší
 tvoří ladné zátiší. Sněžení za okny je hustší a hustší...*]

Konec

VRTKAVÝ KRÁL

Televizní hra o Přemyslu Otakarovi Prvním